

1.3. Οι προβλέψεις του υποδείγματος παραγόντων για τις βραχυπρόθεσμες εξελίξεις στο ΑΕΠ

**Μονάδα Οικονομικών Προβλέψεων
Υποδείγματος Παραγόντων
Έρση Αθανασίου, Θεόδωρος Τσέκερης,
Αικατερίνη Τσούμα**

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται η πιο πρόσφατη εκτίμηση του ρυθμού μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ για το 2020¹, στη βάση του δομικού υποδείγματος παραγόντων (structural factor model) του ΚΕΠΕ². Η βάση δεδομένων που χρησιμοποιείται για την εκτίμηση του υποδείγματος και τη διεξαγωγή των προβλέψεων περιλαμβάνει 126 μεταβλητές³, οι οποίες καλύπτουν τις κύριες παραμέτρους της οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα σε τριμηνιαία συχνότητα κατά τη χρονική περίοδο από τον Ιανουάριο του 2000 μέχρι και τον Μάρτιο του 2020. Ταυτόχρονα, η ενότητα αναφέρεται στη διαφοροποιούμενη συγκυρία εξαιτίας της πανδημίας του Covid-19. Επισημαίνεται ότι στην παρούσα φάση οι εκτιμήσεις ενσωματώνουν στοιχεία που αφορούν μια πολύ περιορισμένη περίοδο εφαρμογής έκτακτων μέτρων περιορισμού και αναστολής της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας στη χώρα εξαιτίας της πανδημίας. Οι υφιστάμενες ενδείξεις για την περίοδο Απριλίου-Μαΐου, που δεν περιλαμβάνονται στο δείγμα λόγω περιορισμένης διαθεσιμότητας, καταδεικνύουν ήδη τις πρωτοφανείς επιπτώσεις των μέτρων που ελήφθησαν για τον περιορισμό της εξάπλωσης της πανδημίας. Μια πιο αντιπροσωπευτική εικόνα για τη συνολική πορεία του ΑΕΠ το 2020 θα μπορεί να δοθεί μετά την ενσωμάτωση των στοιχείων για το δεύτερο τρίμηνο, όταν θα πραγματοποιηθεί εκ νέου η εκτίμηση του υποδείγματος παραγόντων του ΚΕΠΕ. Σε κάθε περίπτωση, το ισχυρό σοκ που προκάλεσε η πανδημία, καθώς και η

απορρέουσα αβεβαιότητα, δυσχεραίνουν συνολικά τη διεξαγωγή προβλέψεων για την πορεία των βασικών οικονομικών μεγεθών το 2020. Η δυσκολία διεξαγωγής προβλέψεων για το σύνολο του 2020 έγκειται και στο ότι δεν είναι εύκολο να ποσοτικοποιηθούν ακόμα με ακρίβεια οι όποιες θετικές επιδράσεις από την έκτακτη εφαρμογή μέτρων για τη θωράκιση του τομέα της υγείας, την ενίσχυση της ρευστότητας για τη στήριξη των επιχειρήσεων και την οικονομική ενίσχυση των εργαζομένων. Οι επιδράσεις αυτές αναμένεται να διαφρανούν στα οικονομικά μεγέθη σε βραχυ-μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.

Με βάση τα στοιχεία μέχρι και το πρώτο τρίμηνο του 2020 (όπου ο ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ σημείωσε, ως προς το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019, σε εποχικά και ημερολογιακά διορθωμένη βάση, πτώση της τάξεως του -0,9% και -1,2% σε μη διορθωμένη βάση), από τις οικονομετρικές εκτιμήσεις προκύπτει ότι ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ για το 2020 θα αναμενόταν να κινηθεί στο -0,2%, εάν το σοκ που υπέστη η οικονομία περιοριζόταν στο πρώτο τρίμηνο του έτους. Ως εκ τούτου θεωρείται ότι στην παρούσα έκτακτη συγκυρία το υπόδειγμα υποεκτιμά σε σημαντικό βαθμό το βάθος της οικονομικής ύφεσης στην Ελλάδα για το 2020, η οποία αναμένεται να είναι βαθύτερη, όπως προβλέπεται και από διεθνείς και εγχώριους φορείς. Η υποεκτίμηση αυτή οφείλεται στο ότι τα ενσωματωμένα στοιχεία του πρώτου τριμήνου του 2020 αντανακλούν, από τη μία πλευρά, την πολύ θετική πορεία της ελληνικής οικονομίας κατά το πρώτο δίμηνο του έτους. Από την άλλη πλευρά, ενσωματώνουν μόνο εν μέρει το σοκ που υπέστη η ελληνική οικονομία κατά το ξέσπασμα της πανδημίας στη χώρα ως αποτέλεσμα της έκτακτης υγειονομικής κατάστασης και της έναρξης επιβολής των περιοριστικών μέτρων τον Μάρτιο.

Αναφορικά με την πορεία των μεταβλητών που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση του υποδείγματος⁴, και ξεκινώντας από τις κύριες συνιστώσες του ΑΕΠ, πτώση κατέγραψαν κατά το πρώτο τρίμηνο του 2020,

1. Η ημερομηνία διεξαγωγής της παρούσας πρόβλεψης είναι η 18η Ιουνίου 2020.

2. Αναλυτική περιγραφή του υποδείγματος παρουσιάζεται στο Τεύχος 15 (Ιούνιος 2011, σσ. 20-22) του περιοδικού του ΚΕΠΕ *Οικονομικές Εξελίξεις*. Βλέπε <https://www.kepe.gr/images/oikonomikes_ekselikseis/TEYXOS_15gr.pdf>.

3. Το δείγμα περιλαμβάνει μεταβλητές από τις κατηγορίες των πραγματικών και ονομαστικών μεγεθών, καθώς και σημαντικό αριθμό μεταβλητών που αντανακλούν προσδοκίες και εκτιμήσεις, όπως αναφέρεται και σε προηγούμενα τεύχη των *Οικονομικών Εξελίξεων*. Η απαραίτητη για τις εκτιμήσεις εποχική διόρθωση των χρονολογικών σειρών πραγματοποιείται με τη χρήση του προγράμματος Demetra+, στη βάση του φίλτρου TRAMO/SEATS.

4. Οι αναφορές είναι σε μη εποχικά και ημερολογιακά διορθωμένη βάση, με εξαίρεση τους δείκτες οικονομικού κλίματος.

σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019, η ιδιωτική κατανάλωση, οι επενδύσεις και οι εξαγωγές υπηρεσιών, ενώ ανοδικά κινήθηκαν η κατανάλωση της Γενικής Κυβέρνησης, οι εξαγωγές αγαθών και οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών. Ανοδική πορεία ακολούθησαν επίσης ο γενικός και ορισμένες υποκατηγορίες του δείκτη όγκου στο λιανικό εμπόριο, ο δείκτης οικονομικού κλίματος για την Ελλάδα, ο Γενικός Δείκτης του Χρηματιστηρίου Αθηνών και η οικοδομική δραστηριότητα (σε όρους όγκου στη βάση των οικοδομικών αδειών). Ενίσχυση των προσδοκιών σημειώθηκε σε όλους τους σχετικούς δείκτες που ενσωματώνονται στο υπόδειγμα και αφορούν συνολικά το πρώτο τρίμηνο του 2020. Παράλληλα, ιδιαίτερα θετική υπήρξε η εξέλιξη αναφορικά με τη διαφορά των επιτοκίων (spread, μεταξύ ελληνικού και γερμανικού 10ετούς ομολόγου), η οποία υποχώρησε σημαντικά σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019. Βελτίωση σημειώθηκε, επίσης, σε όρους ανταγωνιστικότητας της χώρας, όπως διαφαίνεται στη βάση αρκετών από τους υποκείμενους δείκτες ανταγωνιστικότητας. Επιπλέον, σημαντική υπήρξε η μείωση του αριθμού των ανέργων (συνολικά, για τους μακροχρόνια, αλλά και για τους νέους ανέργους), ενώ θετική ήταν και η πορεία της απασχόλησης (στο σύνολο, και σε επίπεδο δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα, με εξαίρεση τον πρωτογενή τομέα).

Αντίθετα, κάμψη σημείωσαν ο γενικός δείκτης βιομηχανικής παραγωγής (κυρίως λόγω της πτώσης στην κατηγορία της ενέργειας), ο γενικός δείκτης κύκλου εργασιών στη βιομηχανία για το σύνολο της αγοράς, την εγχώρια και την εξωτερική αγορά (όπου και εδώ σημαντική ήταν η συμβολή της πτώσης στην κατηγορία της ενέργειας), ο δείκτης παραγωγής στις κατασκευές (λόγω της σημαντικής πτώσης στην κατηγορία της παραγωγής έργων πολιτικού μηχανικού), οι ταξιδιωτικές εισπράξεις, οι εισπράξεις από μεταφορές, οι άδειες επιβατηγών οχημάτων και οι δείκτες κύκλου εργασιών στο χονδρικό εμπόριο και το εμπόριο-συντήρηση-επισκευή αυτοκινήτων. Πτωτικά κινήθηκε, επίσης, ο δείκτης οικονομικού κλίματος για το σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η πορεία του πραγματικού ΑΕΠ το 2020 και, συνεπώς, οι συνολικές οικονομικές εξελίξεις αναμένεται να είναι αρκετά δυσμενέστερες από την ως άνω εκτίμηση, όπως σαφώς σηματοδοτούν τα περιορισμένα στατιστικά στοιχεία που έχουν ήδη δημοσιευθεί και αφορούν τους μήνες Απρίλιο και Μάιο. Ενδεικτικά αναφέρονται, σε σχέση με τους αντίστοιχους μήνες του 2019: η μείωση του γενικού δείκτη βιομηχανικής παραγωγής κατά -9,89% τον Απρίλιο· η μείωση κατά

28,9% των εισπράξεων στη βάση του ισοζυγίου υπηρεσιών τον Απρίλιο, οδηγούμενη από την πρωτοφανή μείωση των ταξιδιωτικών εισπράξεων κατά -98,7%· η πτώση κατά -18,8% και -21,3% του Γενικού Δείκτη του Χρηματιστηρίου Αθηνών (τιμές κλεισίματος) τους μήνες Απρίλιο και Μάιο, αντίστοιχα· η πτώση τους μήνες Απρίλιο και Μάιο κατά -2,6% και -13,6% του δείκτη οικονομικού κλίματος για την Ελλάδα, κατά -6,5% και -19,5% των επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία, κατά -3,6% και -31,6% των προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο και κατά -74,6% και -65,5% των προσδοκιών στις κατασκευές.

Συνολικά, η ελληνική οικονομία αναμένεται να πληγεί σημαντικά από το σοκ της πανδημίας εξαιτίας της εξάρτησής της από την εξωτερική ζήτηση και του υψηλού μεριδίου της οικονομικής δραστηριότητας σε κλάδους που πλήττονται εντονότερα από τις επιπτώσεις της πανδημίας. Ειδικότερα, η συμβολή των εισπράξεων από υπηρεσίες στην εγχώρια οικονομία, μέσω των κλάδων του τουρισμού και των μεταφορών, καθιστούν τη χώρα ιδιαίτερα ευάλωτη στην εν λόγω διαταραχή. Το βάθος της προβλεπόμενης ύφεσης, το οποίο συνοδεύεται από υψηλή αβεβαιότητα, θα εξαρτηθεί σε σημαντικό βαθμό από την πορεία της πανδημίας στη χώρα τους επόμενους μήνες και τις επιπτώσεις της στη δυναμική της ζήτησης και της προσφοράς, στην εξαγωγική επίδοση της Ελλάδας, στις επενδυτικές και αποταμιευτικές αποφάσεις των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, στα μεγέθη της απασχόλησης και της ανεργίας και κατ'επέκταση στα εισοδήματα, καθώς και στις χρηματοοικονομικές συνθήκες και τα δημοσιονομικά μεγέθη.

Καίριο ρόλο θα διαδραματίσουν και οι αναμενόμενες θετικές επιδράσεις των έγκαιρων και ευρύτατων έκτακτων αντισταθμιστικών μέτρων που ελήφθησαν από την κυβέρνηση. Ως ιδιαίτερα κρίσιμα αξιολογούνται, επίσης, όλα τα συνδεδεμένα μέτρα στήριξης της οικονομίας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα, τονίζεται ότι στις αρχές του 2020, πριν το ξέσπασμα της πανδημίας, η ελληνική οικονομία ενισχυόταν θετικά σε όρους βασικών οικονομικών μεγεθών και σε όρους προόδου αναφορικά με την εξισορρόπηση συνολικών δημοσιονομικών μεγεθών και εφαρμογής καιρικών μεταρρυθμίσεων. Συνεπώς, στη βάση της μέχρι τώρα αποτελεσματικής διαχείρισης της πανδημίας, και εφόσον η συνδεδεμένη διαταραχή θα έχει χρονικά περιορισμένες επιδράσεις που θα εξασθενήσουν μέχρι το τέλος του έτους, η ελληνική οικονομία αναμένεται να ανακάμψει σταδιακά και να επιστρέψει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2021.